

ARQUEOLOGIA AL CASTELL DE SANT ESTEVE

Al llarg del mes de setembre de 2004, gràcies a la promoció de l'Ajuntament de Castellfollit de Riubregós que ha comptat amb el suport econòmic del Servei d'Arqueologia de la Generalitat, l'empresa especialitzada en arqueologia amb seu a Igualada, ArqueoCat SL, ha dut a terme sota la direcció de l'arqueòloga Natàlia Salazar Ortiz una primera actuació arqueològica al Castell de Sant Esteve.

El principal objectiu d'aquesta campanya arqueològica ha estat el d'establir una primera presa de contacte amb la fortalesa que senyoreja la vila d'origen medieval de Castellfollit per tal d'avaluar les dimensions del conjunt fortificat així com el seu estat de conservació actual.

La vila de Castellfollit de Riubregós al peu de la morrera on s'assenta el castell.

El Castell de Sant Esteve està assentat sobre un serrat guixenc, estret i escarpat, que es localitza a la riba esquerra del riu Llobregós, a 540 metres sobre el nivell del mar, i sota el qual es troba arrecerada la vila de Castellfollit de Riubregós. La fortalesa es compon avui dia d'un recinte emmurallat central dins el qual es conserven les fonamentacions de la torre mestra, multitud de murs i vàries dependències, tant a nivell superficial com soterrades. Complementant la línia defensiva d'aquest recinte central pel Nord i pel Sud es mantenen completament en peu dues torres albarranes, una de les quals, aquella que rep el nom de Torre del Ballester, ha estat sotmesa recentment a un procés de

consolidació i restauració.

La primera referència documental al Castell de Sant Esteve data del segle XI on apareix com un enclavament defensiu clau pertanyent a la casa comtal de Cerdanya. Més tard, l'any 1148, Castellfollit passà al domini directe dels comtes de Barcelona. A finals del segle XIII i fins a la fi de les senyories jurisdiccionals trobem que el castell estava senyorejat pels Cardona com a feudataris de la casa reial, els quals ja tenien sota el seu domini la majoria de places fortes dels voltants. Finalment, l'any 1822, en un context històric marcat pels enfrontaments entre absolutistes i reialistes durant el Trienni Liberal, el castell va ser volat pel general Mina provocant el seu

abandonament definitiu. La voladura del castell consistí en l'anorreament dels pisos superiors de les estances de la fortalesa, les restes enrunades de les quals, sense dubte, van colmar i continuen colmant tant les habitacions de la planta baixa com les subterrànies tot preservant-les.

Tot i que la rellevància històrica i arquitectònica del castell ha estat destacada per diversos estudiosos, fins al present ni les seves restes s'han vist sotmeses a cap intervenció arqueològica, ni han estat objecte de cap estudi històric aprofundit, exceptuant el realitzat l'any 1981 pel Centre de Documentació d'Art Medieval de la Universitat Autònoma de Barcelona al voltant del grafit medieval

descoberts a una de les sales del castell.

Davant de les importants dimensions de les restes conservades i degut a l'estat d'abandó en què es troben -una abundant vegetació amaga per tot el recinte restes de gran potència arquitectònica-, l'equip d'ArqueoCat SL vam decidir concentrar els primers esforços en realitzar una diagnosi històrico-arqueològica dels importants vestigis conservats, amb la finalitat de dissenyar el projecte d'excavació i consolidació arqueològica preventiva al qual s'hauria de sotmetre en un futur no molt llunyà el jaciment.

L'estudi arqueològic del que ha estat objecte el Castell de Sant Esteve ha consistit en la valoració de les restes mitjançant l'aplicació de mètodes d'estudi propis de l'Arqueologia. Per exemple, la determinació a grans trets de les fases històrico-constructives que han marcat l'evolució arquitectònica del conjunt ha estat possible gràcies a la lectura estratigràfica de paraments que s'ha aplicat a totes les estructures conservades. És a dir l'arqueòleg llegeix i interpreta cada mur, finestra, escala, sostre, etc. basant-se en paràmetres constructius i arquitectònics tot permetent-li conèixer la interrelació tant en el temps com en l'espai de cadascuna de les estructures que formen el castell; és el que els arqueòlegs denominem Arqueologia vertical.

Les conclusions preliminars que hem pogut extreure d'aquesta primera lectura arqueològica posen en evidència el gran potencial arqueològic del Castell de Sant Esteve, així com la urgència en encetar-hi els treballs d'adequació i consolidació arqueològiques abans que l'estat d'abandó en què es troba actualment el recinte malmeti definitivament les possibilitats d'explotació cultural que la fortalesa de Castellfolit ofereix dins del conjunt del Patrimoni Històric de Catalunya.

Gran sala subterrània, possiblement el celler

Porta monumental d'accés al recinte fortificat

Torre del Raval

Fàbrica de làmpades - Torà
Tel. 973 468 100

Làmpades de
tots els estils
a preus
excepcionals

Horaris: matí de 2/4 de 9 a 2/4 de 2
tarda de 3 a 3/4 de 7
dissabte de 10 a 1